

Nr 1

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om viss utsträckt tillämpning av bestämmelserna om skattebefrielse för dödsbo.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 114 av herrar *Arvidson* och *Yngve Nilsson* samt II: 141 av herr *Stiernstedt* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring i förordningen om statlig inkomstskatt och i kommunalskattelagen att bestämmelserna om skattebefrielse för dödsbo blir tillämpliga jämväl å sådana skattskyldiga som på grund av bestämmelserna i 8 kap. boutredningslagen ännu ej kunnat dödförklaras men som, då de veterligen senast var i livet, befann sig i livsfara samt att vederbörande utskott utarbetar härför erforderlig författningstext».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 141.

Enligt 75 § kommunalskattelagen, 15 § förordningen om statlig inkomstskatt och 15 § förordningen om statlig förmögenhetsskatt kan taxeringsnämnd eller prövningsnämnd i vissa fall på särskild ansökan medge s. k. skattebefrielse för dödsbo. Sådant beslut må fattas då här i riket bosatt skattskyldig avlidit och efterlämnat bodelägare, som vid frånfallet var beroende av den avlidne för sin försörjning, under förutsättning att dödsboet har att på grund av taxering enligt nyssnämnda författningar erlagga kvarstående eller tillkommande skatt under uppbördstermin, som äger rum eller avslutas efter dödsfallet. Såsom ytterligare villkor gäller att ömmande omständigheter skall föreligga. Befrielsen må avse skatt som påförts den avlidne eller såvitt angår det beskattningsår då dödsfallet inträffade oskift dödsbo efter honom. För att skattebefrielse skall kunna äga rum fordras ansökan härom av dödsboet senast under andra kalenderåret efter dödsåret.

Befrielse som nu avses må även omfatta i kvarstående eller tillkommande skatt ingående folkpensionsavgift (20 § lagen om folkpensionering) samt sjukförsäkringsavgift (36 § lagen om allmän sjukförsäkring).

De tidigare i 8 kap. lagen om boutredning och arvskifte meddelade bestämmelserna om dödförklaring återfinnes numera i väsentligen oförändrat skick

i 1958 års ärvdabalk, 25 kap. Enligt 1 § nämnda kapitel må, om någon är borta och det sedan han veterligen sist var vid liv förflutit tio år eller, där han skulle vara över 75 år gammal, fem år, ansökan göras om hans dödförklaring. Befann sig den bortovarande i livsfara, då han veterligen senast var i livet, må ansökan ske efter det tre år förflutit. Ansökan om dödförklaring skall jämlikt 2 § göras hos rätten i den ort, där den bortovarande senast haft hemvist inom riket eller om behörig domstol sålunda ej finnes till Stockholms rådhusrätt. Sedan rätten hört bl. a. den bortovarandes i Sverige vistande make och närmaste fränder samt andra som kan antas senast haft underrättelse om den bortovarande och det inte utrönes att den bortovarande avlidit, skall rätten jämlikt 4 § kalla denne i kungörelse att senast å viss dag, som inte må sättas tidigare än ett år efter kungörelsens utfärdande, anmäla sig hos rätten. Har sådan tid förflutit som i 1 § sägs då den i kungörelsen fastställda dagen tilländagått och vet man inte att den bortovarande avlidit, skall rätten förklara att han skall anses för död. Om den bortovarande befann sig i livsfara då han senast var i livet skall han anses ha avlidit å den dag eller, om dagen inte är känd, vid utgången av den månad då livsfaran förelåg.

I de förevarande motionerna erinras om att framställning om dödsbodefrielse skall göras senast under andra kalenderåret efter dödsåret. Då ansökan om dödförklaring vid denna tidpunkt ännu inte kunnat lagligen göras, måste frågan om skattebefrielse genom överklagande hos prövningsnämnden eller kammarrätten hållas öppen intill dess beslut om dödförklaring utfärdats av rätten. Under tiden är dödsboet, därest skatten ej guldits, utsatt för vederbörliga indrivningsåtgärder. Detta är en uppenbar obillighet gentemot dödsbon, där de ekonomiska omständigheterna är sådana, att förutsättningar för dödsbodefrielse föreligger. Det har sålunda i praxis förekommit, att prövningsnämnd av formella skäl måst avslå en ansökan om skattebefrielse för dödsbo efter fiskare, som omkommit under fiske, efterlämnande änka och minderåriga barn och där dödsboets i huvudsak enda tillgångar utgjorts av bostadsfastighet. Det framstår ur sociala synpunkter som starkt motiverat att en sådan ändring genomföres i skattelagstiftningen, att möjlighet till skattebefrielse för dödsbo tillskapas i nu avsedda fall.

Utskottet

I de förevarande motionerna har yrkats viss utsträckning av de nuvarande möjligheterna till skattebefrielse för dödsbo. Motionärerna anser att skattebefrielse bör kunna medges på ett tidigare stadium än för närvarande är fallet, då skattskyldig försvunnit utan att det utrönts att han avlidit men det är känt att han befann sig i livsfara då han veterligen senast var i livet. Enligt nuvarande bestämmelser kan skattebefrielse i sådant fall komma i

fråga först sedan dödförklaring ägt rum, vilket kan ske tidigast tre år efter det livsfaran förelåg.

Även enligt utskottets mening kan det framstå såsom obilligt att kvarstående eller tillkommande skatt uttas i de av motionärerna avsedda fallen, därest förhållandena är sådana att skattebefrielse för dödsbo skulle medges om de formella förutsättningarna härför förelåge. Genom ändring av bestämmelserna om dödsbobefrielse skulle visserligen sådana förutsättningar kunna tillskapas. Bl. a. med hänsyn till att de ändrade reglerna bör utformas inte blott med tanke på fall, då försvinnande ägt rum i samband med livsfara, utan till alla fall av bortovaro, som kan föranleda dödförklaring, måste emellertid bestämmelserna bli mycket komplicerade. Utskottet anser sig på grund härav inte böra förorda ändring av bestämmelserna om dödsbobefrielse i det av motionärerna avsedda syftet. Väsentligen samma syfte synes utskottet kunna vinnas på ett enklare sätt genom en utvidgning av möjligheterna till anstånd med skattebetalning. Denna fråga är för närvarande föremål för övervägande av uppördsutredningen. Enligt utskottets mening bör utredningens förslag beträffande anståndsinstitutet avvaktas innan lagstiftningsåtgärder i anledning av förevarande motionsyrkande kan komma i fråga. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 114 av herrar Arvidson och Yngve Nilsson samt II: 141 av herr Stiernstedt om viss utsträckt tillämpning av bestämmelserna om skattebefrielse för dödsbo icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 april 1960

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Jansson, Gustaf Elofsson, fröken Ranmark, herrar Wärnberg, Kronstrand och Stefanson; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Nilsson i Svalöv, Christenson i Malmö, Andersson i Essvik, Kristenson i Göteborg, Stiernstedt, Carlsson i Västerås och Rydén.